Ա. ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 219 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 18 ՆՈԵՄԲԵՐ 1899 30 ՆՈԵՄԲԵՐ 1899 (Ն.Տ.)

10 ՓԱՐԱ

ՏԻՐ ՍԻՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃԻՎԷԼԷԿՕՎԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Պաղլը Ալի ճատտեսի, 20
կամ Պէյօղլու

ՍՈՒՐՀԱՆԴՈՒԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ

ادارهخانهسی
باب عالی جاده سوی نومرو ۲۰
Direction du Journal Arménien
SOURHANTAG
20. Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ԵՏ ՉԻ ՏՐՈՒԻԻ
խմբագրութեան ուղղուած ամէն
գրութիւն

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ՊԻԼ ՍՈՑ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 75
6 » » » 40

ԳՈՒՆԱՆԻՇՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի նախիւը դէր վրայ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի նախիւը դէր վրայ
12 ամիսը կանխիկ ֆր. 22
6 » » » 11

ՅԱՅՏՈՒԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 3 ղրշ.
Մէկ անգամէ աւելի յանուագանց
համար մասնաւոր պայմաններ։

Յայտարարութիւնք կը հրատարակուին
ազատօրէն մաքրագոյնի։

ԻՆՉ Է ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆՕՐԷՆ

Այսօր բոլոր աշխարհի ակէ հանքերու արտադրութեան երեք չորրորդը Թրանսվալի հանքերէն կ'ելլէ։ Աւրվ կրնայ հակցիլ որ Թրանսվալ ոչ միայն կարեւորութիւն ունի Անգլիոյ համար քաղաքականօրէն, նոյնպէս կարեւորութիւն ունի նաեւ բոլոր աշխարհի համար՝ տնտեսագիտօրէն։

Օրանժէ երկիրը թէպէտեւ Թրանսվալի կից, բայց ոսկի հանքերէ զուրկ ըլլալուն, անտեսական մեծ կարեւորութիւն մը չունի. սակայն ներկայ պատերազմին մէջ անոր Չէտ միացած և անոր բաղդակից գտնուած ըլլալուն համար, քաղաքականօրէն միևնոյն կարեւորութիւնը կ'ունենայ։

Թրանսվալ եթէ իր ոսկիի հանքերը չունենալով լոկ հողագործական երկիր մը միացած ըլլար, հոն ապրիլը՝ կրնար կ. Պոլսոյ մէջ ապրելէն հինգ անգամ աւելի աժան ըլլալ. մինչդեռ հիմա հինգ անգամ աւելի սուղ է, և հանքագործներուն աւուրչքը, մէկ անգլիական ոսկի կ'արժէ 80րը 120 ղրշ.։

Արդ, Թրանսվալ օրշափ ատեն որ միայն Հոլանտացիներուն չհաղորդութեան ձեռքը մնայ, լոկ երկրագործական երկիր մըն էր, հոլանտական աշխատասիրութեան տակ աբանչելի արտերով, պարտէզներով և ոչխարներու հօտերով լեցուն։ Բայց վերջապէս երկրագործական երկիր մը միայն՝ ուրիշ շատերու պէս, թրոնք նշանակութիւն չեն կրնար ունենալ եթէ քաղաքական կարեւորութիւն մը չունին։

Պօէրները միայն հողագործ, խաչնարած և հովիւ, բայց բարի և միանգամայն կռտ մարդիկներ էին, ինչպէս ընդհանրապէս կ'ըլլան այն գասակարգին վերաբերողները։ Անոնք՝ տնտեսագիտութիւն ըսելով, միայն արմտիքը, կանաչեղէնը, պտուղը, ոչխարը, եղը, կովը, ձին և ասոնց նման բաները կը հասկնան և Թրանսվալցիները հոդին միայն երեսը դիտելով գադափար իսկ չունէին թէ անոնց խորերը ծածկուած ի՛նչ ահագին գանձեր կային։ Անգլիացիները բոլորն որ հոն երթալով գտանին իզուրերը տակն ու վրայ ըրին, աշխարհի վրայ նմանը չտեսնուած այն հարուստ ոսկիի և ադամանդի հանքերը երեւան հանեցին, և Թրանսվալի ներկայ փառաւոր վիճակը հռչակուեցին։ Եթէ Թրանսվալի խոնարհ Հանրապետութիւնը՝ Անգլիոյ պէս հզօր տէրութեան մը դէմ դնելէ չափ հպարտացած և զօրացած է այսօր այդ զօրութիւնը յառաջ բերող հարստութեան կէսն աւելին հոլանտացիները, նոյն իսկ Անգլիացիներուն չնորհիւ աշխարհի երեսը տեսնող հանքերու արտադրութիւններու վրայ Պօէր քամհաճոյքին գրած տարապայման տուրքերը եղած են, և ոչ այլ ինչ։ Որովհետեւ Պօէրները տեսնելով որ իրենց երկրին այն հարստահանքերը Անգլիացիներուն ձեռքը անցնելով, բոլոր աշխարհ մեծ գըրկանք մը ազատելով հանդերձ երկրին բնական հարստութիւնն ալ Անգլիացիներուն պիտի սեփականէր, ուստի թէ՛ Անգլիացիներուն այդ տառապելութիւնը չզգըացնելու, և թէ իրենց հարստութիւնը չատցնելու կրկին նպատակով. այնպիսի ծանր տուրքեր դրին հանքային բոլոր գործողութիւններուն վրայ, որ ընդ կրնային մի միայն Պօէր կառավարութեան քամհաճոյքով արդարանալ։

Բայց հակառակ այս արգելքներուն, Անգլիական հանճարը գործեալ իր յաղթանակը յառաջ կը տանէր, որմէ կ'օգտուէին՝ հանքայ արժեթուղթերուն եւ բաժնեթուղթերուն մասնակցող բազմաթիւ Ֆրանսայի և Գերմանայի դրամատէրները եւս։ Թէեւ Ֆրանսացի և Գերմանացի Անգլիատոհմ քաղաքագէտներ՝ նախանձի պատճառաւ կրակ կը տեղան Անգլիոյ Թրանսվալեան արշաւանքին կամ երկրակալութեան դէմ, բայց երբ Անգլիա ինքը տիրէ Թրանսվալի, սա կամ նա կերպով, և չափաւորէ այդ քամհաճ տուրքերը, այն ատեն օգտուողները միայն Անգլիացի հանքատէրերը պիտի չըլլան, այլ Ֆրանսացիները և Գերմանացիները իրենք ալ պիտի օգտուին. որովհետեւ Անգլիացիներուն տիրած երկիրներուն մէջ չկայ օտարին դէմ այն ֆոյ ֆոյը, որ կայ Ֆրանսացիներուն, Գերմանացիներուն և Ռուսերուն տիրած տեղերուն մէջ տվայրաբար։

Անգլիացիներուն տիրած տեղերուն մէջ ազատ մրցումը կայ միայն։ Ասկէ կը հասկցուի որ երբ գործը տնտեսագիտական տեսակէտով նկատենք. ներկայ Թրանսվալը՝ աւելի Անգլիացի է քան թէ Պօէր։

Եւ քանի որ Թրանսվալի մէջ անտեսագիտօրէն տիրողը աւելի օտարն է քան թէ բնիկը, այն ատեն օտարին քաղաքական տիրապետութիւնն ալ զարմանալի չըլլար։

Թրանսվալցիները և Օրանժցիները՝ շատ քաջ և լաւ պատերազմիկ մարդեր ըլլալնին ապացուցին. թէեւ ասիկայ անակնկալ բան մը չէր, ուրովհետեւ հզազործ մարդիկ միշտ աւելի քաջ, պատերազմիկ, լաւ նշանառու և տոկուն կ'ըլլան։

Բայց ներկայ ժամանակիս պէս արուեստի գերակշռութեան դարու մէջ երկրագործին առաւելութիւնը կը չէզոքանայ, երբ արուեստի մասին ուրիշներու չի կրնար հասնիլ. ինչպէս որ Թրանսվալցին և Օրանժցին չեն կրցած ու չեն կրնար Անգլիացին հասնիլ, որ չունեցածն ալ կը հնարէ։

Հոս մանրամասն մը կուգայ միտքերնիս։ Հոլանտացիները առն մը Անգլիացիներէն աւելի զօրաւոր էին ծովու վրայ, ինչպէս էին նաև Սպանիացիները։

Հոլանտական և Անգլիական տոմիներու միջեւ ահարկու ծովային պատերազմներէ ետքը, մէկէն ի մէկ հաշտութիւն ըլլալով, երկու կողմի հրամանատարները և զինուորները երթալու այցելութիւն տալ սկսան։ Օր մը առաջ մէկ մէկու դէմ մահացու թշնամի եղողները՝ հետեւեալ օրը մտերիմ բարեկամներ եղած էին։

Երբ անգամ մը Անգլիացի հրամանատարը Հոլանտացի ծովակալին այցելութեան գացած էր, արտաքոյ կարգի ճարտարութիւն ունեցող հոլանտական նաւատամ մը, Անգլիացիները հիացնելու համար, միջնակայմին վեր չուլուելով մինչև գագաթը հասաւ, եւ գլուխը կայմին ծայրը դնելով, այն ահարկու բարձրութեան մէջ, ոտքերը օդին մէջ վեր անկեց ու կեցաւ. եւ յետոյ ամենայն հանդարտութեամբ չոկուելով կայմին գագաթէն վար իջաւ։

Երեւակայեցէք թէ Հոլանտացի նաւատամն երբ ողջ առողջ տախտակամածին վրայ հասաւ, ո՞րպիսի արդար հպարտութեամբ մը կ'ողջունէր Անգլիացի հրամանատարը, և անոր չուրջը գտնուող նաւատիները։ Հուրրա՛յի աղաղակ մըն է փրթաւ թէ՛ Հոլանտական և թէ Անգլիական բերանէրէն։

Բայց Անգլիացի նաւատամ մը, Հոլանտացիի մը առաւելութեանը իր ունայնամտութիւնը չկերցնելով, իբրեւ թէ պարզ լուսախաղացութիւն մը (ճամպազըզ) ազգային առաւելութիւն մը եղած ըլլար, առաջ նետուեցաւ և «ատիկայ բան մը չէ, Անգլիացիներն ալ կ'ընեն». գոչեց, և պատրաստուեցաւ կայմին վեր ելլելու։

Նաւատին հայրենակիցները ի զուր աշխատեցան զինքը ետ կեցնել այս յիմարական մրցումէն։ Մահը անխուսափելի էր։ Բայց Անգլիացի նաւատին ամէն բան աչքը առեր էր, ըսել չտալու համար թէ Հոլանտացիները կրնան ընել այն բանը զոր չեն կրնար ընել Անգլիացիները։

Անգլիացի նաւատին անմիջապէս կայմէն վեր սողալը սկսաւ, որուն մէջ շատ յաջող էր։ Բայց կայմին գագաթը հասնելէ ետքը, հոն գըլխիվայր տնկուիլ պէտք էր, որ նաւազութեան արհեստէն բոլորովին դուրս, եւ ստուգիւ մահացու ձեռնարկ մըն էր։

Բայց ըրաւ մարդը. գլուխը դըրաւ կայմին վրայ, եւ ոտքերը վեր տնկելուն պէս միւս կողմէն գլորելով վար ինկաւ։

Ամէն ոք չունէրնին բառեր էին։ Քարեբախտաբար կայմին չուանները՝ իյնող նաւատիին ձեռքը անցնելով անոնց փարեցաւ, եւ անկէ հոն չուլուելով վերջապէս ողջ առողջ հասաւ տախտակամածին վրայ, ուր հանդարտօրէն կանգնելով գոչեց.

—Ըրէք ասիկայ ալ եթէ կրնաք։

ԼՈՒՆԴՐԻ

ԳՐԱԿԱՆ ԷՋԵՐ

ՀՆՁՈՒՈՐ ԱՂՋԻԿԸ

«Բարի լոյս, Մարի՛, արդէն աշխատած կանուխ ժիր ոդ գործունեայ, ձեզ՝ ազախիններու ամէնէն հաւատարիմը՝ չի ծուլացներ սէրը։ Իրօք, ութէ երեք օրէն արդէն հնձես, ա՛լ չպիտի մերժեմ ձեզի մէկ հատիկ զաւակս։»

Այսպէս խօսեցաւ ազդեցիկ, ընչեղ վարձակալը։ Ի՛նչպէս կը զգայ Մարի իր սիրազեղ սրտին բաբախումը. նոր, կորովալի կեանք մը կը թափանցէ իր անդամներուն մէջ. ի՛նչպէս կը ճօճէ դերանդին, ի՛նչպէս կը սիրէ հունձերը գետին։

Կէսօրեան տաքը կը կոխէ, դաշտին հնձուորները կը խոնջին. զովանալու համար ստուեր կը փնտռեն. տօթագին դաշտագործին մէջ մեղուները դեռ կ'աշխատին բզզալով։ Մարի չի հանգստանար, աշխատութեանը մէջ անոնց հետ կը մրցի։

Արեւը կ'իջնէ, իրիկուան գանգակները կը զօղանջեն։ Դրացիներն ի զուր կը կանչեն. «Մարի, այսչափը հերիք է այսօր»։ Հնձուորները, հովիւն ու հօտը կը քաշուին։ Մարի գերանդին կը սրէ՝ նորէն սկսելու։

Արդէն ցօղը կ'իջնէ, արդէն լուսինն ու աստղերը կը փայլին, հունձերը կը բուրեն, սոխակը հեռուն կ'երգէ։ Մարի չուզեր չունչ առնել, չուզեր ականջ կախել. անդադար կը լսուի իր աշխոյժով ճօճուած գերանդիին ձայնը։

Այսպէս կը շարունակէ իրիկուընէ մինչև առաւօտ և պառաւօտէն մինչեւ իրիկուն, սիրով անցնելով, անուշ յոյսերով զովանալով։ Երրորդ անգամն ըլլալով արեւը կը բարձրանայ. գործը լմնցած է. հոն կը տեսնէք Մարին՝ կանգնած հեշտանքով կ'արտասուէ։

«Բարի լոյս, Մարի՛. ի՛նչ կը տեսնեմ, ո՛վ աշխատասէր ձեռքեր, արօտը հնձուած է, հարուստ պարգեւներով կը վարձատրեմ քեզ. միայն թէ՝ գալով ամուսնութեան՝ կ'երեւայ թէ կատակս դուն լուրջ ընդունած ես դիւրահաւատութեամբ. սիրող սրտերը խենդ կ'ըլլան»։

Ան խօսեցաւ ու անցաւ գնաց, սակայն խեղճ Մարիին սիրտը սառեցաւ, դողդողուն ծունկերը կթոտեցան, լեզուն բռնուեցաւ, ուշաթափ ինկաւ։ Այսպէս գտան հնձուոր աղջիկը հոն՝ հունձերուն մէջ։

Այսպէս դեռ տարիներ կ'տարի, համբ ու մեռած վիճակի մէջ, և կաթիլ մը մեղր, այս է իր միակ կերակուրը։ Ո՜հ, գերեզման մը պատրաստեցէք անոր՝ էն ծաղկաւէտ մարգին մէջ, անոր չափ սիրող հնձուոր աղջիկ մը եղած չէ երբէ՛ք։

ԼՈՒԻՎԻԿ ՈՒՀԼԱՆԴ (*)

Թրգմ. Գերմանէրէն, ՄԻՍԱՔ Գ.

(*) Ս. Թ. Լուդվիկ Ուհլանտ՝ Գերմանիոյ է՛ն ժողովրդական բանաստեղծներէն մէկն է։ Մնած է 1787ին Թիպինկընի մէջ, ուր իր հայրը համալսարանի քարտուղար էր։ Իլաւագիտութեան հետեւեցաւ, և յետոյ Փարիզ ճամբորդելով Ֆրանսական ու գերմանական հին գրականութիւնները ուսումնասիրեց։ Իր փաստաբան պաշտօն վարեց պատկան պաշտօնատան մէջ, եւ քը պրական ասպարէզին մէջ մտնելով՝ Գերմաներէն լեզուի ու գրակա-

Ս. ՅԱԿՈՐԱՑ ՈՐԲԱՆՈՑԻՆ ՎԻՃԱԿԸ

Վերջին տարւոյս մէջ բարեսէր ազգայիններ եկած են ու կուգան Հիւանդանոց, անհայր ու անմայր տղայ մը որդեգրելու։ Ասոնց մէջ գտնուած են այնպիսիներ, որոնք յանձն առած էին նաեւ սիրայօժար անոնց ապագան շինելու, նոյն իսկ իրենց ժառանգ հարստութիւնը անոնց կտակելով։ Ասոր համար քանիցս Հոգաբարձութիւնը յանձնարարագիրներ տալով ձեռքերնին, կը հրամայէր ներքին պաշտօնէութեան՝ յարմար ընտրութիւն մ'ընելով արդիւնքը ծանուցանել։ սակայն, ա՜ղ որ այս հրամանին գործադիր պաշտօնեան մեծ յոգնութեամբ յարկերը կը պտտէր, արձանագրութիւնները կը թղթատէր, և ատոնց մէջէն մէկ հատ մը անգամ չէր կրնար գտնել գոհացում տալու համար խնդրարկուին. վասն զի որու վրայ որ ձեռք դնելու կը համարձակէին, միւս առկէն կա՛մ հայր մը կամ մայր, կամ եղբայր և կամ անձանօթ պաշտպան մը երեւան կ'ելլէր, որ իր ընտրութիւնը կը բեկանէր։

Մէկ կողմէ Պառլփաբքարանի մէջոգեաւ գաւառներէ բերուած 70-80 որբերը՝ մանաւոր հրամանաւ—որ ներկայ փիճակին մէջ անշուշտ չատ բանաւոր կրնայ նկատուիլ —, արդիւնած էր որդեգրութեան տալ, թէեւ բարեսէրները միշտ գաւառներէն եկածները կը փնտռէին, կարծելով անշուշտ որ որբանոցի մէջ պատապարուածները ամբողջովին այդ դասակարգին կը պատկանին։

Մնացեալ 300ի մօտ որբերն ալ՝ վերջիչեալ պատճառներով՝ որդեգրութեան տալու համար դժկամակութիւններ ծագելուն կը մնային, կը մնան ու պիտի մնան միշտ Հիւանդանոցին մէջ, առանց բան մը ըլլալու գէթ չոր յոյսը եւ ակնկալութիւնը ունենալու։

Աչքի զարնող ուրիշ անպատեհութիւն մըն ալ, զոր աւելորդ չեմ համարիր յիշատակել, սա է։ Սովորութիւն է որ որբերու մեծագոյն մասին ծնողներն ու պաշտպանները կիրակի և տօնական օրեր խմբովին Հիւանդանոց կուգան. և «գրացին եմ» կամ «մէկ հեռաւոր ազգականն եմ» բսելով անոնց քով կ'երթան զանազան ուտելիքներով և նուէրներով լեցուն պայուսակներով։ Գէշը այն է որ՝ ի ներկայութեան միւս աւարաբախտ որբերուն, որոնք հարցնող, փնտռող չունին, ժամերով անոնց քով կը նստին, կը սիրեն զ՛ անոնց քով կը գգուեն, և իրենց բերած նուէրը միմիայն անոնց ափը ու գրպանները կը լեցնեն. դիւրին է երեւակայել թէ՝ այդ զրկուած հէք որբերու հոգեկան տառապանքը որքան կը աստիճանայ և ի՛նչ տխուր ապաւորութիւն

նութեան արտադրչ կարգի բրօֆէսէոր կարգուեցաւ Թիպինկընի համալսարանին։ 1813ի յուզումներէն ի վեր շրջունակ գործօն դեր մը ունեցաւ Գերմանիոյ քաղաքական դէպքերուն մէջ. մեռաւ 1862ին։ Թողած է բանաստեղծական, թատերական ու գրական պատմութեան շատ մը գործեր։ Իր գեղեցիկ վիպերգներէն մէկն է «Հնձուոր աղջիկը», զոր արձակ թարգմանեցինք։

(*) Շար. երէկի թիւէն։

թիւն կը թողու իրենց վրայ ։

Հնուց ի վեր սովորութիւն էր Հիւանդանոցին մէջ այն որբերը ընդունիլ միայն, որոնք Թաղ. Խորհրդոյ մը կամ խոստովանահօր մը կողմէ կը ներկայանային, և իրենց հօրէ և մօրէ ճշմարտապէս որբ ըլլալը հաստատող վկայագիր մը կ'ունենային ձեռքերնին. ասիկայ շատ կարեւոր պարագայ մըն է, զոր հարկ է նկատողութեան առնել հաստատութեան և որբերուն օգտին համար, քանի որ միակ միջոցը կը համարուի հաւանքի մը առաջքը առնելուն ։ Ազգասուրթիւնը ուրիշ բան է, անոք և անտէր ըլլալը ուրիշ ։ Մարդ աշխարհիս աղքատներուն թիւը չի կրնար նուազեցնել. բայց ամէն մարդ, նոյն իսկ աղքատը, կրնայ անտէր մը և որբ մը պաշտպանել, իր կարողութեան ներածին չափ անունդ տալով և հարկ եղած օգնութիւնը չզլանալով անոր ։ Հիւանդանոցին մէջ ընդունուած ճշմարիտ որբերու միմիակ պաշտպանը ու տէրը՝ Աստուծմէ ետքը՝ Ազգը ու Պատ. Հոգաբարձութիւնը ըլլալով, անոնք պիտի չվարանին զանոնք առաջնորդելու ո՛ւր որ ուզեն, յանձնելու որո՛ւ որ կամին, ղրկելու ո՛ւր որ յարմար կը տեսնեն, իբրև իրենց ու Ազգին զաւակը, որոնց համար սիրայօժար պարտաւորութիւններ յանձն առած են իրենք ։ Ահա այն ատեն կը յուսամ որ ինքնին նուազի որբերուն թիւը, և անոնցմէ աւելցած նիւթական շահը անոնց ապագան շինելու կամ մեղմացնելու ծառայէ ։

Հիմա դժբախտաբար այնպէս չի պատահիր ։ Թող որ այժմ տղաք վերոյիշեալ պատճառներով տեղ մը չեն կարող յանձնուիլ և Հիւանդանոցի մթնոլորտին տակ կը մնան տարիներով, հետզհետէ եկողներու հասանքին առաջքը առնել ալ անհնար ըլլալուն, այնքան զգալի կերպով կը շատնան, որ Հոգաբարձութիւնը օր մը ակամայ պիտի պարտաւորուի արգահատելի վիճակի մը մէջ լքանել զանոնք ամբողջովին ։ Մանաւանդ որ ասոնք հետզհետէ կը մեծնան, աղջիկը չափահաս կ'ըլլայ, ու տղան խոշոր մարդ կը դառնայ, և երկուքն ալ Հիւանդանոցին մէջ սնած ու կրթուած, դուրսը բանի մը չծառայելէ զատ, կերպով մըն ալ ընկերային աշխարհի դիրքը պիտի դառնան. վասն զի տրուած դաստիարակութիւնը ա՛յնքան անպատակ, սահմանափակ և վերացական է իրենց համար, որ նոյն իսկ իբրեւ պարզ և աշխարհիկ մարդեր ապրելու անբաւական պիտի ըլլայ իրենց ։

Ուրեմն թերեւս ըսեն.— «Թող երթան մեռնին, ո՛չ բարեխնամ կայսեր հայր կը պակսի և ոչ բարեսիրտ ազգայնոց նուէրը»։ Ատոր կը հաւատամ. բայց մնալով ի՞նչ պիտի ըլլան ։ Մինչեւ որ մենք բան մը ընելու որոշումը առնենք ու բանաւոր հիմերու վրայ հաստատենք որբերու ապագան՝ տարիները կը սահին ապարդիւն ։ 2-3 տարի ետք չափահաս տղայոց և աղջկանց թիւը 100ի պիտի հասնի։ Ի՞նչ պիտի ընենք այն ատեն, ո՞ւր պիտի ղրկենք զանոնք, քանի որ ո՛չ արհեստ մը տուած ենք իրենց՝ ինքն ուրոյն իրենց ապրուստը ճարելու, և ո՛չ ալ այնքան բարձր ուսում մը՝ ինքզինքնին բարոյական անկումէ մը ազատելու համար ։ Հետեւութիւնը պարզ է. պիտի հանենք զանոնք դուրս Հիւանդանոցէն, ինչ որ պատահած է միշտ, և ազգին մէկ յարկը թեթեւցնել ուզելով, անհանգստութիւնը Պատրիարքարանի գլխուն պիտի բեռցնենք, որ միեւնոյն սխուր բանը ըրել է բոլորովին ։

(Մնացեալը Կուգայ) Թ. Ս. ԱԲԻԿԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼԻ ՄԻՋԵՒ

Պելմոնդի պատերազմին մանրամասնութիւնները կը բերեն երեկուան թղթաբերով առնուած անգլ. թերթերը, որոնցմէ մէկուն պատերազմի թղթակիցը, որ ականատես եղած էր այս կռիւին, կը գովէ Պօէրներու ցոյց տուած քաջութիւնը ։— «Նոյ. 23ի առտուն կանուխ, կ'ըսէ թղթակիցը, Լորտ Մէթուէնի հրամանին տակ գտնուող մեր քաջարի զինուորները յարձակեցան 4 հազար Պօէրներէ բաղկացեալ զօրագունդի մը վրայ, որ ամրացած էր զօրաւոր պատնէշներու մէջ, լեռան մը կողին վրայ ։ Մեր զօրքերը բուռն թափով մը նետուեցան թշնամիին դիրքերուն վրայ ։ Պօէրները լեռան գագաթէն ապառաժի ահագին զանգուածներ վար կը գլորէին, որոնց յառաջ բերած վնասին ականջ չկախելով մեր զօրքերը «Հուրրա՜» գոչելով միշտ կը յառաջանային ։ Ծովային կիսաբաժնին և դաշտային հրետանիին թնդանօթները մեծ օգնութիւն մատուցին մեր հետեւակազօրքին ։ Երեք ժամուան կատաղի կռիւէ մը ետքը Պօէրները խառն ի խուռն ետ քաշուեցան, մեր ձեռքը թողլով իրենց բանակետղը ևն. ։ Հըրացաններու և թնդանօթներու հանած ժխորէն այն ապառա՛ ու լեռան շուրջը գոյացած աղմուկը աննկարագրելի էր ։ Պօէրներու կրակին ծանրութեան պատճառաւ մեր վնասները խիստ մեծ են ։ Զօր. Ֆեթերսդոնհօ և գնդ. Քրապպ ծանրապէս վիրաւորուած են ։ Մեր ընդհանուր կորուստ է 231 հոգի, իսկ Պօէրներունը 500 մեռեալ և 150 վիրաւոր ։ 50 Պօէրներ գերի բռնած ենք, որոնց ամէնքն ալ գէշ հագուած, աղտոտ և բոլորովին անուս ։ Զօր. Մէթուէնի կիսաբաժնին զօրաց թիւը 9 հազար էր ։ Պօէրները իրենց թնդանօթները խիստ լաւ կը գործածէին ։ Մօրնինկ Բօսթի թղթակից Պ. Է. Նայթ վիրաւորուած է ։»

Աֆրիքանտըրները կ'ապստամբին.— Բարեյոյսի կառավարութիւնը նկատելով որ Փրէսքայի (Հիւսիսային Բարեյոյս) Հոլանտացի ագարակատէրերը իրենց ծառաներուն հետ զինուած կը պատրաստուին լրջօրէն ապստամբիլ Անգլ. տիրապետութեան դէմ, որոշեց Քէյփթաունէ Բորդ-Էլիզապէթ ղրկել Բեթունան Թեւաւոր փոխադրանաւը, որ հոն հասած է ։ Փոխադրանաւուն մէջ գտնուած զօրքերը Փրէսքայի մէջ պիտի մնան և պաշտօն պիտի ունենան միայն հսկել Աֆրիքանտըրներու վրայ, և պատերազմին չպիտի մասնակցին ։ Արդէն բազմաթիւ Աֆրիքանտըրներ կը պատրաստուին Պօէրներուն կողմը անցնիլ, իրենց բոլոր ընտանեօք և ծառաներով, ամէնքն ալ յոտից ցգլուխ զինեալ ։

Մէյֆէքինկի մէջ կացութիւնը աննպաստ է Անգլիացիներուն համար ։ Բնիկ մը այդ քաղաքէն Մաֆալաբի հասած է, և կը պատմէ թէ Մէյֆէքինկի Անգլիական զօրքերուն մէջ թէեւ կատարեալ պաղարիւնութիւն կը տիրէ, սակայն թշնամին ամէն օր քաղաքին շուրջը նոր ամրութիւններ կը շինէ և խոշոր թնդանօթներով կը շարունակէ ռմբակոծել քաղաքը ։ Վիրաւորեալ Անգլիական զօրքերուն վիճակը լաւ է, սակայն բանակետղին մէջ ջուրի և ուտելիքի նուազութիւն տիրելուն պատճառաւ տեսակ մը տենդ ծագած է, որ բաւական զոհեր պատճառած է, ինչպէս երէկ առտու գրեցինք ։

Լէտիսմիթ առջև.— Քէյփ-Թաունէ և Տիւրպանէ հասած հեռագիրներ կ'ըսեն թէ Լէտիսմիթի առջև ահաւոր ճակատամարտ մը տեղի ունեցած է, և սակայն յայտնի չէ թէ ո՛ր կողմը յաղթած է ։ Անգլիացիները կը պնդեն թէ Զօր. Հուայթ տարած է յաղթութիւնը, ուրիշներ ալ կ'ըսեն թէ զօրավարը ծանր կորուստներ կրելէ ետքը ստիպուած է քաղաք նահանջել ։ Այս մասին Լոնտոնի պատերազմական պաշտօնատունը ո և է յայտարարութիւն ըրած չէ ։

—Հասմի ոստիկանութիւնը արգիլեր է Պօէրներուն ի նպաստ արմատականներուն կողմէ կազմակերպուելիք գումարում մը ։

—Բէչուէր Լոյտ կը ծանուցանէ թէ՝ մէկ քանի Հոլանտացիներ, որոնց մէջ կը գտնուին պաշտօնատարներ ալ, ձգած են իրենց գործերը, Թրանսվալ երթալով Պօէրներուն հետ Անգլիացիներուն դէմ կռուելու համար ։

ՌՈՒՍԻԱ ԾԱՅՐ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ.— Օտեսայէ Անգլ. թերթի մը կը ծանուցուի թէ քիչ ատենէն 10000 ռուս զօրքեր Ծայր. Արեւելք պիտի մեկնին, այդ տեղի ռուս զօրաց թիւը աւելցնելու համար ։ Դեկտ. 2ին առաջին գունդը ճամբայ պիտի ելլէ ռուս կամաւոր տորմիղին շոգենաւերով ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կայսրը աւջի օրը Հօհենցոլլերն զբօսանաւով ճամբայ ելաւ Ուլլվերդընէ (Անգլիա)։ Նոյն զբօսանաւուն կ'ուղեկցէին երեք յածանաւակներ՝ յատուկ նաւախումբ մը կազմելով, որ հրահանգ ստացած էր մինչեւ Բորդ-Վիքդորիա երթալ ։

—Պերլինէ կը հեռագրուի թէ՝ կայսրը Գերմանիա դառնալուն Բայխսդակը լուծելու խնդիրը մէջտեղ պիտի բերուի, որովհետեւ կայսրը շատ ցաւեր է ընկերվարականներու դէմ առաջարկուած օրէնքին մերժուելուն ։ Ասկէ զատ բուռն վիճաբանութիւններու կը սպասուի, նաւային վեցամեայ պայմանագրին տրամադրութեանց բանարրման հետեւանօք ։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ.— Վիլհէլմ կայսեր Անգլիա ուղեւորելէն առաջ, այս երկու երկիրներուն միջեւ եղած գաղթային փոքր կարգադրութեանց վրայ լոյսեր կը ծագին հետզհետէ ։ Ասոնց մէկը մասնաւորապէս շահագրգիռ է, և կը վերաբերի Թրանսվալի ։ Անգլիոյ, Գերմանիոյ և Բորթուկալի միանգամայն ։ Ասիկա կրնայ վերջապէս բացատրելու ծառայել թէ՝ Գերման կայսեր կողմէ մինչեւ հիմա ցուցուած չէզոքութիւնը, և թ. այդ մասին դըրած պայմանները ։ Պայմանագրութեան մը համաձայն, որ Պերլինի մէջ ստորագրուեր է անցեալ Հոկտ. 28ին, ճշդուած են մաքսային սակագինները՝ ծրագրուած այն երկաթուղիին, որ Ատլանտեանի եզերքին Բորթուկալեան ստացուածքի վրայէն սկսելով և գերմանական Տամարալանտէն անցնելով պիտի երկարի մինչեւ անգլիական Նըկամիլանտ ։ Այս պայմանագրին մէջ գիտցուածը սա է թէ՝ պայմանագիր երկու կողմերը կը պատրաստուին կարգադրութիւն մը ընել Փորթուկալի հետ, Ֆիշի մեծ ծովածոցին վրայ յանգեցնելու համար ծրագրուած երկաթուղին ։ Թայմս այս առթիւ կ'ըսէ.

— «Թրանսվալը՝ Ռոտեսիայի ճամբով՝ Մեծ-Ֆիշի ծովածոցին միացնող երկաթուղայ գիծ մը, հանքային մեծ կեդրոնները՝ Քէյբ-Թաունէ 1300 մղոն աւելի պիտի մօտեցնէ Եւրոպայի ։ Միւս կողմէ Հարաւ-Արեւմտեան Ափրիկէի Գերման ստացուածքին մէջէն անկիւնական գծով անցնելով անհուն թռիչք մը պիտի տայ Գերման գաղթավայրերու բարգաւաճման, և մասնաւորապէս գերմանական նոյն ստացուածքներու հիւսիս-արեւմտեան կողմը գտնուիլը ենթադրուող հանքային հարստութիւններու շահագործման» ։ Արդ, գերման ստացուածքներու հիւսիս-արեւմտեան կողմը հարուստ ոսկեհանքեր կան կ'ըսուի, և հարաւ-արեւմտեան կողմը՝ հանքային ուրիշ հարստութիւններ ։

—Քէօլնիշէ Ծայթունկ կը գրէ.—«Թէեւ Վիլհէլմ կայսեր Անգլիա այցելութիւնը զուտ ընտանեկան է և քաղաքական կանգամանք մը չունի, բայց ի՛նչ քաղաքական արժէք մը ունի դիւանագիտական յարաբերութեանց տեսակէտով ։ Քաղաքական ամենակարեւոր Նախընթաց հարցեր ունեցող երկու պետութիւններու միջեւ—ինչպէս են Գերմանիա և Անգլիա— գտնուող մ'էկ քանի գաղթակաղական քարեր մէջտեղէ վերցուեցան ։ Ամէն պարագայի մէջ, Պ. Չէմպըրլէնի՝ Պիւլով և Հացֆէլտ կոմսերուն հետ ունեցած խորհրդակցութիւնները, և անոնց երկարատեւ ունկդրութիւնը գերման կայսեր կողմէ, շատ գոհացուցիչ եղան երկու կողմերուն համար ալ։ Անգլիոյ դաշնիքին եւ ոչ մէկ անդամը Պ. Չէմպըրլէնի չափ փութկոտ է Գերմանիոյ հետ համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար ։»

ԸՆԴԾՈՎԵԱՅ ՊԱՐԱՆՆԵՐԸ.— Անգլիոյ՝ Հարաւ-Ափրիկէն Եւրոպայի կցող ընդծովեայ պարաններուն միջոցաւ տրուելիք լուրերը արգելքի տակ դնելը իր հակահարուածը ունեցեր է Գերմանիոյ մէջ ։ Մէօրքիշէ Ծայթունկ կը ծանուցանէ թէ՝ Գերման կառավարութիւնը, այսպիսի կամայական գործերէ չվստահելու համար, Բոյխսդակէն վարկեր պիտի խնդրէ, քաջալերելու համար ընդծովեայ պարաններ հաստատելու գերմանական ձեռնարկները, յօգուտ կայսրութեան տնտեսական և քաղաքական շահերուն ։ Կառավարութիւնը այս առաջարկին այժ տալու համար պիտի յիշեցնէ թէ՝ Թոնքինի արշաւանքին ատեն, Անգլիա ձեռք ձգած ըլլալով Ֆրանսական ծածկագիր հեռագրին բանալին, ծովակալ Քուպէի բոլոր հեռագիրներուն պարունակութեանը տեղեկացաւ ֆրանսական կառավարութենէն առաջ ։

ԲԷՔԻՆԷ կը ծանուցանեն թէ՝ Լի-Հունկ-Զանկ առեւտրական նախարար անուանուած է կայս. հրովարտակով ։

ՓԻԼԻՓՊԵԱՆՆԵՐՈՒ ապստամբապետ Ակինալտօ Հօնկ-Քօնկ փախեր է, կ'ըսէ Նիւ-Եորքէ հեռագիր մը ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՔՐՈՆԻԿ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ, իր հետ ունենալով Կրօն. Ժողովոյ ատենապետ Յովհաննէսեան Տ. Գրիգորիս Արքեպիսկ.ը, Փոխանորդ Ճէվահիրճեան Տ. Գաբրիէլ եպիսկ.ը, Արաբկիրի Առաջնորդ Մուշեղ Ծ. Վ.ը և Քաղ. Ժողովոյ անդամներէն Եուսուֆեան և Տէր Ներսէսեան Տիգրան էֆ.ները, երէկ ժամը 10ին Բերա Սագըզ Աղաճ Հայ-Հռոմէականաց Պատրիարքարանը երթալով, Էմմանուէլեան Տ. Պօղոս Ս.ի շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ ։ Պատրիարքարանի դռնէն մէկ քանի վարդապետներ դիմաւորեցին Ս. Պատրիարք Հայրը և իր հետեւորդները ։ Սանդուխին գլուխէն Ն. Սրբազնութիւնը ընդունեցին փոխանորդ Արփիարեան Արքեպսկ., ինչպէս նաև Հաճեան Արքեպսկ., Մարմարեան, Չէլէպեան և Իսրայէլեան եպսկ.ները ։ Օրմանեան Սրբազան դահլիճին դռանէն ընդունուեցաւ Տ. Պօղոս Պատրիարքին կողմէ, և ողջագուրուեցաւ անոր հետ ։

Դահլիճին մէջ, ուր ներկայ կը գտնուէին Հայ-Հռոմէականաց երեւելիներէ ոմանք, կատարուեցաւ պաշտօնական ընդունելութիւնը ։ Ս. Պատրիարք Հայրը իր քովը գտնուող եկեղեցականները եւ աշխարհականները ներկայացնելէ յետոյ, շնորհաւորեց Տ. Պօղոս Պատրիարքին ընտրութիւնը, և բարեմաղթութիւններ ըրաւ յոյս յայտնելով որ սիրալիր յարաբերութիւնները աւելի ամրապնդուին, և այս նպատակին համար երկու հոգեւոր գլուխները միասին աշխատին ։ Տ. Պօղոս Պատրիարք իր քով գտնուող եկեղեցականները և աշխարհականները փոխադարձաբար ներկայացնելէ, և շնորհակալութեամբ պատասխանելով միեւնոյն բաղձանքները յայտնեց, այս առթիւ յիշելով նաև իրենց նախկին ծանօթութիւնը ։

Ցետոյ խօսակցութիւնը դարձաւ այլ և այլ նիւթերու վրայ, և երկու հոգեւոր գլուխները և իրենց հետեւորդները գաւառներու մէջ իրենց ունեցած պաշտօնավարութեանց և վանքերու վրայ մտերմօրէն խօսակցեցան ։ Կէս ժամուան սիրալիր տեսակցութեան միջոցին պատուասիրութիւններ եղան, և Ս. Պատրիարք Հայրը իր եկեղեցական և աշխարհական հետեւորդներով մեկնեցաւ Պատրիարքարանէն ։

ՄՇՈՅ մէջ կարօտելոց վիճակը ամէն կերպով արգահատելի է ։ Տեղապահը մէկ քանի անգամներ այս խնդիրը ներկայացուց Պատրիարքարան, բայց Նպաստից Ցանձնաժողովը վերջին անգամ հազիւ կրցաւ 100 ոսկի ղրկելու որոշում տալ ։ Բարգ.էն Վ. իրաւունք ունի իր պէտքերը ներկայացնելու կեդրոնին ։ Մէկ կողմէ վիճակային գործերու կազմակերպութեանը զբաղիլ, և միւս կողմէ կարօտեալներու խօսք հասկցնելը դիւրին գործ չէ. դժուարութիւն մը որուն ենթարկուած են Վանայ, Խնուսի և Պիթլիսի, Տիարպէքիրի, ինչպէս նաև ուրիշ մէկ քանի տեղերու տեղապահները, որոնք եթէ օր մը ձգեն առնեն քալեն, իրենց տեղը իրենց չափ արժանաւոր եկեղեցականներ գտնել, եթէ ոչ անկարելի, գոնէ շատ դժուար պիտի ըլլայ ։ Բարեբախտաբար աշունը այս տարի շատ նպաստաւոր է Մշոյ կողմերը, և այս մեծ մխիթարութիւն է ժողովրդեան, որուն հացի ցանքի արդիւնքը այս տարի խիստ նուազ ըլլալուն համար, կը կարօտէր այսպիսի տաք և անուշ աշնան մը, ճարելու իր ձմրան ուտելիքը ։

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ընտրութեան համար, գաւառները ղրկուելիք եռանուն ցանկերու պատրաստութեան հրցաւ ձեռնարկել դեռ կրօն. ժողովը ։ Ս. Պատրիարք Հայրը ժողովոյ յառաջիկայ նիստին պիտի ներկայացնէ ընդհ. ցուցակ մը այն թեմերուն, որոնք տեղապահով կը կառավարուին, նշանակելով միանգամայն այն տեղերը, որոնց տեղապահները երկու տարիէ աւելի կը պաշտօնավարեն ։ Այս ցուցակին համեմատ, պէտք եղած տեղերը անմիջապէս հրահանգ պիտի տրուի ։ Ժողովոյ նախկին մէկ որոշման համեմատ, վաղը Պատրիարքարանէ գիր մը կը ղրկուի Ս. Երուսաղէմի Պատրիարքին, խնդրելով որ գաւառական պաշտօն վարելու ձեռնհաս և փորձ եկեղեցականներու մէկ ցուցակը ղրկէ ։

ԱՐԱԲԿԻՐԻ առաջնորդը որ ժամանակէ մը ի վեր Պոլիս կը գտնուի, հեռուէն ալ կը զբաղի իր վիճակին գործերովը ։ Մուշեղ Ծ.Վ. Նախընթաց օրը Նպաստից Ցանձնաժողովոյ ներկայացաւ, եւ հաղորդեց որ եթէ գումար մը ունենայ իր տրամադրութեան տակ, կրնայ իր վիճակին արհեստաւոր մարդոց գործիք և նիւթ հայթայթել, որով կարգ մը անձեր և իրենց պարագաները հացերնին կը ճարեն ։ Ժամանակը եկած է այլ եւս, որ այս կէտին ուշադրութիւն դարձուի. ապա թէ ոչ այս 5 ով 10ով տրուած նպաստներուն վերջը չպիտի գայ և արդիւնք ալ չպիտի ունենայ ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ առաջնորդական խնդրոյն վրայ խօսելու եղանակին մէջ կը գտնուինք ։ Անցեալ տարի ալ ձմեռը մէկ քանի ամիս այս գործով պարապեցանք, մինչեւ որ Պօղոս փաշա եւ Տիգրան փաշա մեկնեցան Եգիպտոսէ, ու իրերը իրենց սովորական ընթացքին մէջ մտան ։ Այն ատեն բարձրաստիճան եկեղեցականներով չբաւականացող ազգերը, վերջը Մամբրէ քահանայով մը գոհացան, լռեցաւ ։ Այս տարի նորէն այդ հին հատորները բացուեցան, և ինչպէս կը գրեն Աէք..., այս շարժու Գաւառական ժողովը պիտի գումարուի, ընտրելու համար տեղապահ մը, որուն համար Մ'անկունի, Դիմաքսեան, Երէցեան և Դուրեան Սրբազանները ալ ընտրելի են եղեր ։ Ամիսներ առաջ արդէն բացատրած ենք թէ բոլորովին աննպատակ և անօրինակ բան է այս ձեւով տեղապահական ընտրութեան ձեռնարկելը ։ Եթէ Գաւառ. Ժողովը օրէնքի մը տրամադրութեամբ կազմուած է եւ միեւնոյն օրէնքին հիման վրայ ընտրութիւն պիտի կատարէ, առաջնորդ միայն կրնայ ընտրել կա՛մ Պոլսէն ղըրկուած ցանկին վրայ եւ կա՛մ դուրսէն որ և է եկեղեցական մը. իսկ տեղապահը Պատրիարքարանը կ'անուանէ. Թողունք որ այդ ընտրելի եպիսկոպոսներէն ոչ ոք իբրեւ տեղապահ Եգիպտոս կ'երթայ, մանաւանդ թէ Երէցեան եպսկ. բերանացի և Դիմաքսեան եպսկ. գրաւոր կերպով առաջնորդական ընտրելութենէ իսկ հրաժարած են ։ Միակ խորհուրդը որ կրնայ տրուիլ Եգիպտահայերուն, այն է որ պէտք է վերահաստատեն Տ. Յակոբ Աշոտ եպիսկոպոսը տեղապահական պաշտօնին մէջ, որովհետեւ մարդերը և իրերը շատ լաւ ուսումնասիրած է, և անոնք վարելու ճարտարութիւնը և կենցաղագիտութեան կանոնները ուրիշէ չի հարցներ ։

ՄԱՔՐԻԳԻՒՂԻՆ «Թաղեցի մը» մեզ կը գրէ թէ՝ բաւական ժամանակէ ի վեր գիւղին դպրաց դասուն մէջ հակառակութիւն մը ծագած ըլլալով, դպրաց մեծագոյն մասը ստիպուեր է եկեղեցի չգալ, որով ժողովուրդը շաբաթներէ ի վեր անկանոն և աններդաշնակ երգեցողութիւններ լսելու դատապարտուեր է ։ Ուստի նամակագիրը բարեկամաբար կը յորդորէ նոյն դպիրները, որ փոխանակ անտեղի և անվայել խօսքերով իրարու դէմ վիճաբանելու (միշտ Թաղեցին է ըսողը), հակառակութիւնը մէկդի թողլով հաշտուին և շարունակեն եկեղեցի երթալ և դպրութիւնը շարունակել ։ Դարձեալ նոյն Թաղեցին անկեղծաբար կը ցաւի ատենապետ էֆ.ին բռնած ընթացքին ։

և կը յորդորէ որ փոխանակ իր ընկերակիցներուն անպատեհ ածականներ տալու, քիչ մըն ալ ջանայ անոնց սիրտը սիրաշահել։ Թաղեցին կ'երեւայ թէ մոռցեր է գրելու «և Սուրհանդակի ընթերցողները չպարտաւորել ուրիշ ամեն այս կարգի անտեղի դժգոհութիւններ կարդալու։»

ԹՕՓ-ԳԱՓՈՒԷՆ ալ Թաղեցի մը նամակ գրելով մեզ՝ շնորհակալութիւն կը յայտնէ տեղւոյն վարժարանաց Հոգաբարձութեան, որ եռանդով և հոգածութեամբ կը հսկէ երկսեռ աշակերտաց դաստիարակութեան։ Այս տարի նախաձեռնութեամբ Ատենապետին ու Ատենադպրին՝ Մանկապարտէզ մըն ալ բացուած է, ուր կը յաճախեն 40-45 մանուկներ։ «Ոգեւորութիւն կայ Թաղեցւոց մէջ, կ'ըսէ նամակագիրը։ Թէպէտ մի քանիներ ի սկզբան հակառակեցան այս Մանկանոցի բացման, սակայն ի վերջոյ տեսնելով իրենց զաւակաց երգելն ու պարելը, իրենք ալ միացան ուրիշներու և սկսան զարկ տալ անոր զարգացման։ Ձեռագործներու ճիւղին ալ մղում կը տրուի, քիչ օրէն ծախու պիտի հանուին Թաւիշէ կարգ մը բարձի և բանիշի երեսներ»։ Փափաքելի էր որ այդ տղաքները իրենց բոլոր ժամանակը երգելով ու պարելով չանցընէին։

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Օր. Էլիզ Մալիկեանի մասնակցութեամբ, իրեն ի նպաստ կազմակերպուած նուագահանդէսը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակի, կէսօրէն վերջը ժամը $1\frac{1}{2}$ին (Ը. Ե.). Բերա, Իւնիոն Ֆրանսէզի սրահին մէջ։ Այս նուագահանդէսին պիտի մասնակցին մէկ քանի նշանաւոր երաժշտագէտներ, որով հանդէսը աւելի փայլ պիտի ստանայ։ Տոմսակները, որոնցմէ շատ քիչ մնացած է, կը ծախուին Բերա, Պ. Քոմանտինկէրի և Համօբուլօյի շուկային մէջ Պ. Բէլլէրի քով։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ
29 Նոյեմ. 1899

Ֆրանսական 3% գոցուեցաւ	100.40
Րէժի	287.
Գոնսոլիտ	22.57
Երկաթուղի	124.50
Իտալական 5%	94.75
Պանգ Օթօման	571.
Սպանիական	68.40
Թրանսվալ	69.—

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

(Այս առտուան)

ՊԱՇՏՕՆ.— Պօզօզեան գաւառակի (Այտըն) գայմագամ անուանեցաւ Միխալիի նախորդ գայմագամ Հասան Թահսին էֆ.։ Ալաշէհիր գաւառակի (Իզմիր) գայմագամ՝ նոյն գաւառակի գայմագամի փոխանորդ Շէւքըթ պէյ։ Ուրֆայի նախիպ անուանուեցաւ Հօրանի նախիպ Մուսթաֆա Րիւշտի էֆ.։ Ճուլամերկի (Վան) նախիպ՝ Գարաքիլիսէի նախորդ նախիպ Իպրահիմ Հաքքը էֆ.։ Սանտըրկըի (Ադրիանուպոլիս) նախիպ՝ Ինէկէօլի նախորդ նախիպ Սիւլէյման Սիւրուրի էֆ.։ Պալայի (Էնկիւրի) նախիպ՝ Ավանոսի նախկին նախիպ Ահմէտ էֆ.։

ԱՅՏԸՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԷՆ արկածեալներու նպաստողներու վերջին ցանկին մէջ կը կարդանք թէ Գերմանացի դեսպան Պ. Մարշալի՝ Օտէօն Թատրոնին մէջ տուած մէկ ներկայացումին հասոյթը եղող 3358 ղրշ. նուիրած է։ Ընդհ. գումար 2,765,879 ղրշ.։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐ.— Կայս. Իրատէի մը համաձայն առողջապահական վարչութեան և բժշկական վարժարանին մէջ մէյմէկ յանձնաժողով պիտի կազմուին։

ՕՍՄ. ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ վարչութեան գործառնութեանց մէջ բարեփոխումներ մտցնելու, և գանգատներու այլեւս տեղի չտալու միջոցները ուսումնասիրելու համար յանձնաժողով մը կազմուած է, նախագահութեամբ Արտաքին Գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի։ Անդամներն են՝ Թղթատարական վարչութեան ընդհ. հաշուակալ Պէտրի էֆ., վարչական խորհրդոյ անդամ Ֆախրի էֆ., օտար թղթակցութեանց դիւանին տնօրէն Մելքոն էֆ., Եփրեմչեան և Ղալաթիոյ նամակատան տնօրէն Անտոն էֆ. Քէօսէեան։

ԾՈՎԱԿԱԼ ՖՈՒՌՆԻԷ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ.— Միջերկրականի ֆրանսական տորմիղին հրամանատար ծովակալ Ֆուռնիէ երէկ իրիկուն ժամը 4ին (Ը. Ե.) Իզմիրէ մայրաքաղաք հասաւ, դեսպանատան Վօթուր յածանաւ-պահականաւով։ Ծովակալը թէև իր Պոլիս այցելութեան օրը դեկ. 1ին որոշած էր, սակայն փափաքած է մէկ քանի օր առաջ գալ, Իզմիրի մէջ միանալ կարենալու համար ծովակալ Ռուզգանի, որ հիմայ Սուրիոյ նաւահանգիստները կ'այցելէ։ Ծովակալին կ'ընկերանան Պ. կարգի ծովակալ Մառէշալ, և Պէքնն խոռ գրահաւորին նաւապետը։ Երկու ծովակալներուն կ'ընկերակցին նաև երկու թիկնապահներ։ Այսպէս երկու ֆրանսացի ծովակալ և երեք սպայ մը մայրաքաղաքս կուգան պաշտօնապէս բարեւելու Վեհ. Սուլթանը, ֆրանսական Հանրապետութեան անուամբ։ Ծովակալները և իրենց հետեւորդները ֆրանսական դեսպան Պ. Քոնսդանի հիւր պիտի ըլլան։ Երէկ գիշեր դեսպանատան մէջ հացկերոյթ մը տրուեցաւ ի պատիւ ծովակալ Ֆուռնիէի և ծովակալ Մառէշալի։ Ներկայ էին դեսպան Պ. Քոնսդան, դեսպանատան պաշտօնեաները և ֆրանսական պահականաւերու հրամանատարները։ Ծովակալ Ֆուռնիէ Պոլիս հասած ատեն բարի գալուստ մաղթելու համար ընդ առաջ գացած էին Մուէթ պահականաւուն հրամանատար տեղակալ Հէյլման և դեսպանատան քարտուղար Պ. Բաէֆ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ.— Մեր երէկ առտուան թերթին մէջ գրած էինք թէ՝ Պեռնի մէջ՝ հրատարակուած Պունտ լրագիրը հերքած է Պոլսոյ մէջ զուիցերիական դեսպանութիւն մը հաստատուելու լուրը։ Երէկուան հեռագիր մըն ալ կը հաստատէ Պունտի հերքումը։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ նորընտիր դեսպան Պ. Ալեքսանտր Կիքա-Պրիկատիրու, որ Սոֆիա ռումանական գործակատարն էր, այսօր մայրաքաղաքս կը հասնի։ Իրեն յաջորդ նշանակուած է Ռումանիոյ արտաքին գործոց պաշտօնատան ընդհանուր քարտուղար Պ. Միշու։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ.— Պուլկարական ընդդիմադիր կուսակցութեան պետ Պ. Կրէքոֆի օրկանը եղող Նօվէ Վէք թերթը կը ծանուցանէ թէ՝ Պուլկարական կառավարութիւնը Լոնտոնի տպագրիչներուն հարցուցած է թէ՝ 15 միլիոնի թղթադրամը քանի՞ կը տըպեն։

—Վերջերս ծանուցուած էր թէ՝ Պուլկար կառավարութիւնը 20 միլիոն ֆրանքի թղթադրամ շրջաբերութեան պիտի հանէ երկրին դրամական տագնապին վերջ մը տալու համար։ Արդ՝ կը հաւաստուի թէ՝ կառավարութիւնը այսպիսի կարգադրութիւն մը յոյժ ստիպողական պէտքի մը միայն պիտի ընէ. սակայն Սոպրանիէն չէ քըւէարկած այս օրինագիծը։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ.—Ֆրանքֆուրթէր Ցայթունկ Պոլսէն կ'իմանայ թէ՝ անգլիական դեսպան Սըր Նիգոլաս Օ'Քօննըր վերջին անգամ Վեհ. Սուլթանին ներկայացած ատեն, Ն. Կ. Վեհափառութիւնը բարեհաճած էր դեսպանէն ուզել Անգլօ-թրանսվալեան պատերազմին մասին տեղեկութիւններ։ Սըր Նիքոլա Օ'Քօննըր այս փափաքին համաձայն վերջերս Լոնտոնէ ստացած մէկ հեռագիրը, որ Պէլմոնդի մէջ լորտ Մեթիւէնի մէկ յաղթութիւնը կը ծանուցանէր, Վեհ. Սուլթանին մատուցած է, որ ջերմօրէն շնորհաւորած է դեսպանը։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ.— Մէքքէի, Մէտինէի, Եամանի և Ճիտտէի առողջապահական իշխանութիւնները հրաման ստացած են կանխազգուշութեան խիստ միջոցներ ձեռք առնել, որովհետեւ ուխտագնացութեան ատենը մօտեցած է։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.—Իտալիոյ Թագաւորին հօրեղբօրորդի Թուրինոյի կոմսը նոյ. 22ին Գահիրէ հասեր է հարսնային եգիպտոսէ։ Կոմսը նոյն օրը այցելութիւն տուեր է Եգիպտոսի Խտիվ Աբպաս Հիլմի փաշայի, որ փոխադարձ այցելութեան գացեր է անոր, Սավոյի պանդոկը։ Թուրինոյի կոմսը շաբաթ օրը Գահիրէէ մեկներ է մայրաքաղաքս գալու համար։

—Էլ Մուըյէտ թերթը կը ծանուցանէ թէ՝ Եգիպտական կառավարութեան և Անգլիացի դրամատէրերու զօրաւոր խմբակի մը միջեւ կատարեալ համաձայնութիւն պիտի գոյանայ, կառավարութեան երկաթուղիի գիծերը այդ խմբակին յանձնելու մասին։ Կ'ըսուի թէ խմբակը 26 միլիոն Անգլ. ոսկի պիտի վճարէ եգիպտական կառավարութեան։

—Գահիրէէ կը գրեն թէ՝ 5 սպաներէ կազմուած յանձնաժողով մը պաշտօն ստանձնած է Սուտանի և Հապէշստանի սահմանագլուխները գծել։ Այդ սպաները մօտերս դէպի Հապէշստանի սահմանագլուխը ճամբայ պիտի ելլեն, Հապէշ պատուիրակներուն հետ յարաբերութեան մտնելու համար։

— Եգիպտական կառավարութիւնը համաձայնութիւն մը կնքած է Սոլթ էնտ Սոտա ընկերութեան հետ, որուն համեմատ այս ընկերութիւնը ձրիաբար կառավարութեան պիտի հայթայթէ բոլոր պէտք եղած աղը, և ի փոխարէն իր աղի ապրանքները ձրի պիտի փոխադրուին կառավարութեան երկաթուղիներով։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԻՑ վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Փոկէայի (Ֆօչէ) աղին՝ Արեւելեան Րումէլի և Պուլկարիա ներածումը և վաճառումը՝ որոշեալ պայմաններով՝ աճուրդի դրուած է։

ԱԼԻՒՐԻ գինը Ռուսիոյ մէջ 30 կոպէկ ինկած է։

ԻԶՄԻՐ-ԱՅՏԸՆ երկաթուղւոյ ընկերութեան 1899 հոկտ. 18ին վերջացող շաբթուն հասոյթը եղած է 616031 ղրշ., անցեալ տարուան նոյն ժամանակամիջոցին հասոյթն եղած էր միայն 446139 ղրշ.։ Վերջին 20 շաբաթներուն շաբաթական միջին հասոյթն է 703759 ղրշ., անցեալ տարի այդ ատենուան շաբաթական միջին հասոյթն էր 524394 ղրուշ։

ՀՐԴԵՀ.—Անցեալ գիշեր, առտուան ժամը 4ին (Ը. Ե.) Բերա, Այնալը Չէշմէի մէջ հրդեհ ծագեցաւ փայտաշէն տունէ մը։ Երբ զինուորական ջրանկրաց խումբերը հրդեհին վայրը հասան, արդէն 2 տուն հրոյ ճարակ եղած էին։ Մեծ ճիգերէ վերջը հազիւ կարելի եղաւ հրդեհին առաջքը առնել, մէկ քանի տաղաւարներ փլցնելէ ետքը։ Տարիքն առած կին մը քիչ մնաց բոցերուն մէջ պիտի այրէր, եթէ Բանտէլի անուն սրճարար մը բոցերուն մէջ նետուելով չազատէր զայն։ Հրդեհին մէջ փառաւոր ապահովագրական ընկերութիւններն են՝ Մանչէսթըր 300 ոսկի, Նորուիչ Իւնեըն և Նասիոնալ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՊԵՐԼԻՆ, 28 նոյ.— Բրետորիայէ Տէյլի Չաթթլի՝ կը հեռագրեն թէ Թըրանսվալի նահանգապետ Քրիւկէր, Պօէր զօրավար Քրոնժէ, և Օրանժի նախագահ Շթէյն խորհուրդ տուեր են Պօէր բանակին ընդհանուր հրամանատար Զօր. Ժուպէրի, որպէս՝ զի զօրքերը չցրուէ զանազան քաղաքներ պաշարելու յատկացնելով։ Զօր. Ժուպէր երեք զօրաբանակ համախմբած է։ Մէկը Լէտիսմիթի առջեւ, մէկը, Թիւկէլայի վրայ՝ Քոլէնսոյի մօտ, (Լէտիսմիթի հարաւակողմը), և երրորդը Լօրդ. Բրեդէրմարիցպուրկ երկաթուղւոյ գծին վրայ։ Այս երրորդ զօրաբանակը Անգլիացիներուն նահանջի գիծը կտրելու յատկացուած է։ Զօր. Քրոնժէ նոյն ռազմագիտական ուղղութեան հետեւած է, պատերազմին արեւմտեան թատերաբեմին վրայ։ Զօրաբանակ մը կազմած է Քիմպըրլիի մօտ, երկրորդ մը՝ Մոտտըրրիվըրի վրայ (Քիմպըրլիի հարաւակողմը), և երրորդ մը աւելի դէպի հարաւ, Քիմպըրլիի վրայ քալող Անգլիացի Զօր. Լորտ Մէթիւէնի զօրքերուն ետեւի կողմէն սպառնալու համար։

ՏԻՒՐՊԱՆ.—Լէտըսմիթէն Նոյ. [illegible] կը հեռագրեն թէ՝ Անգլիացիներու կողմէ բռնուած Պօէր գերի մը՝ Քրիւկէր նախագահին կողմէ ուղղուած հեռագիր մը կը տանէր զօրավար Ժուպէրի։ Այս հեռագրին մէջ կ'ըսուէր թէ Պօէրները Պէլմոնդի մօտ (արեւմտեան Կրիքալէնտ) նոյեմբեր 26ին եղած կռուի մը մէջ 10 մեռել և 40 վիրաւոր ունեցած են։ Զօր. Ժուպէռ որոշած է Ուստրիէնդըն քաշուիլ՝ Վաալ գետին վրայ։ Նոյն լրագիրը կը կարծէ թէ՝ այս նահանջումին նպատակն է անգլ. զօրքերը արգիլել Թիւկէլա գետը անցնելէ։ (Այս հեռագիրը կասկածելի կը թուի։)

ԼՈՆՏՈՆ.—Զօր. Պուլլըր կը հեռագրէ Բրեդէրմարիցպուրկէ թէ՝ Լէտիսմիթէ նոյ. 24 թուով ստացուած հեռագրի մը նայելով ամէն բան լաւ կ'երթայ հոն։

—Կը ծանուցուի թէ անգլ. կառավարութիւնը Օրանժի պետութիւնը պատերազմիկ կը ճանչնայ, բայց Թըրանսվալը չի ճանչնար այնպէս։

—Պատերազմական պաշտօնատունը շատ մտահոգ կ'երեւայ, Նիզակաւորաց գունդին անհետանալուն վրայ, որուն մասին ո և է լուր չառնուիր Բարեկոյսէ։

—Կրասբանի մօտ (Քիմպըրլիի հարաւակողմը) նոյ. 25ին Օրանժցի զօրքերուն և Զօր. Լորտ Մէթիւէնի զօրաբաժնին միջեւ տեղի ունեցած ճակատամարտին մէջ, Անգլիացիներու կորուստն է 108 հոգի։

ՔԷՅՊ-ԹԱՈՒՆ.—Պօփուէլէ՞ չոգենաւը, որուն մէջ կը գտնուէին պատերազմի վայրը գացող օտար զինուորական կցորդները, հոս հասաւ։

ՏԻՒՍՊԸՐԻ (Պրէտֆորտի մօտ, Անգլիա).—Գանձային նախարար Պ. Պալֆուր, պահպանողական ընկերակցութեան մը մէջ բանախօսելով, հերքեց այն ամբաստանութիւնը թէ՝ Անգլիա շահադիտական նպատակներով սկսած է պատերազմի, կամրէյպետական մարդիկը զէնքը առած են այդ բանին։ «Թրանսվալ, ըսաւ նախարարը, կրնար պատերազմէն խուսափիլ, ընտրական իրաւունք տալով Ուիթլէնտըրներուն։» Նախարարը յարեց թէ Անգլիա որչափ անոք մերժեց 1896 և 1897ին Անգլիոյ եղած առաջարկները՝ Թրանսվալի անկախութիւնը երաշխաւորելու մասին։

ԲԱՐԻԶ.—Երեսփ. ժողովը 800000 Փր.ի վարկ մը քուէարկեց, Արեւելքի մէջ Ֆրանսական հաստատութեանց ծախքերուն համար։ Ժողովը հերքեց նաև այս ծախքերուն մէջ զեղչեր ընելու մասին յանձնաժողովին ըրած առաջարկը, որովհետեւ Արտաքին Գործոց նախարար Պ. Տէլքասէ հաստատեց թէ անհրաժեշտ է պահպանել Չինու մէջ Քրիստոնեաներու հովանաւորութիւնը, և պարզեց միսիոնարութիւններու մատուցած ծառայութիւնները։

—Բարձրագոյն ատեանը այսօր կը լսէ Պ. Կէռէնի նկատմամբ եղած վկայութիւնները։

ՀՌՈՄ.—Երեսփ. ժողովին մէջ գանձային Նախարար Պ. Պօզէլլի՝ բանախօսութեամբ մը որ բուռն կեցցէով ծափահարուեցաւ, պարզեց Իտալիոյ ելմտական վիճակը։ Նախարարը ցուցուց թէ 1898-99 տարւոյ պիւտճէն 15 միլիոն Փր.ի աւելցուկ մը կը ցուցնէ։ Ներկայ տարւոյ ելմտացոյցէն ալ հասոյթի աւելցուկ մը կը գուշակուի։ Մարտանաւերու շինութեան անբաւական եղող վարկերը աւելցնելու համար, 10 միլիոն Փր. պիտի վճարուի չորս տարի, առանց ո և է [illegible] գործողութեան։

ՎԻԷՆՆԱ.— Ֆրանց Յօզէֆ կայսրը յառաջիկայ դեկտ. 1ին պիտի ընդունի Պատուիրակութիւնները։ Նէօյէ Ֆրայէ Բրէսէ կ'ըսէ թէ՝ արտաքին գործոց նախարար Կօլուխովսքի կոմսը իր յայտարարութիւնները պիտի պարզէ պատուիրակութիւններուն՝ հաւանաբար դեկտ. 2ին։

ԼՈՆՏՈՆ.—Վիլհէլմ կայսր՝ Վիքթորիա պատուանշանին Մեծ-Խաչին պատուակալ սպայ անուանուեցաւ։

ԲՕՐԹ-ՎԻՔԹՈՐԻԱ.— Գերմանիոյ կայսրն ու կայսրուհին հոս հասան։

ՍՕՖԻԱ.—Սթամպուլովեան ընդդիմադիր կուսակցութիւնը այս պահուս Սոֆիայի մէջ համաժողով մը կը գումարէ, ուր հաւաքուած են իբր 1200 հոգի։ Այս գումարման նպատակն է իրենց պետ անուանել նախորդ վարչապետ Պ. Կրէքոֆը, և որոշել իրենց կուսակցութեան յատակագիծը։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 29 նոյ.— Անգլ. զօրքերու յառաջխաղացութիւնը մտահոգութիւն կը պատճառէ Պօէրներուն։ Զօր. Միթիւէն Մէյֆքինկի օգնութեան կ'երթայ։

ՀՌՈՄ.—Իտալիոյ կառավարութիւնը 40 միլիոն Փր.ի փոխառութիւն մը պիտի ընէ, բանակին և նաւատորմին սպառազինութիւններու համար։

ԲԱՐԻԶ.—Բարիզի Անգլ. դեսպան Սըր Էտմընտ Մօնսըն այսօր Լոնտոն կ'երթայ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

Օսմանեան Փոխառութ.		
Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	Ղրշ.	24.25
Երէկուան բարձր գինը	»	24.27
» վար »	»	24.22
Սեռի B	»	45.25
» C	»	27.40
Րումէլի Երկաթուղի		
Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	Ֆր.	121 [illegible]
Երէկուան բարձր գինը	»	$121\frac{5}{8}$
» վար »	»	$112\frac{3}{8}$
Թրամվայ բաժնեթուղթ	Լ. Օ.	7.—
» Քուփոնն	Ֆր.	2.10
» Պարտաթուղթ	»	495.—
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Լ. Օ.	4.35
Դրամներու ընթացք		
Մեճիտիյէ արծաթ	Ղրշ	107.39
Մեթալիք	»	96.40
Անգլիական ոսկի	»	110.18
Ֆրանսական ոսկի	»	87.24
Քրիմից	»	51.06
Րուսական թղթադրամ	»	8.57
Լոնտոն 3 ամիս		109.17%
Բարիզ » »		23.—
Ֆիօրին մանր		10.94

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

28 Նոյեմ.	ԼՈՆՏՈՆ	ԲԱՐԻԶ
	Անգ. ոսկի	Ֆր.
Անգլ. փոխ.	102.81	
Օսմ.Փոխ. Սեռի B	45.50	46.70
» » » C	25.70	25.25
» » » D բաց.	21.87	22.30
» » » D գոց.	22.—	22.45
Գրէտի Լիոնէ		1005.—
Օսմանիէ		412.—
Օսմ. Մաքսատուն		510.—

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ

ԼՈՒՐԵՐ «ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի

ՍՂԵՐԴԷՆ կը գրեն մեզ հոկտ. 29 թուով.— Քաղաքս ունի արական վարժարան և յարակից ծաղկոց մը, 150 աշակերտով։ Անոնք ամէն առաջ բաժնեկցութեամբ «Միացեալ»ին նպաստով կը կառավարուէին, և այսօր ալ Ազգ. Պատրիարքարանի մատակարարութեան տակ կը գտնուին։ Ունինք նաև տեղական միջոցներով բացուած 100 աշակերտուհիով իգական վարժարան մը, քոյրերովին խեղճ ու կրակ և յետամնաց։ Շէնքն ալ կիսաւեր, խոնաւ ըլլալուն, շատ փտած և խոնաւ ըլլալուն, շատ [illegible] է մատաղատի աշակերտուհեաց, [illegible] աշխատած են նաեւ մերկ գետ[illegible] [illegible] Երկսեռ վարժանի վր[illegible] [illegible] պատահեցաւ Սեպ[illegible] [illegible] բան սոտեմբեր 15[illegible], իսկ գաւ[illegible] [illegible]ւեցան, վարականին [illegible]հոկտ. 1ին [illegible] հաստատմամբ հետեւողութեամբ նորատատ կրթական ծրագրի։

Ամսոյս 25ին չորեքշաբթի օրը, առաւօտեան ժամը 4ին, նորընտիր կառավարիչ Մուսա Քեազիմ պէյ՝ այցելեց տեղւոյս ազգային արական թէ իգական վարժարանները. ուսուցիչները և ուսանողները երախտագիտական ըզգացմանց արտայայտութիւններով ընդունեցին Ն. վսեմութիւնը՝ որ վարժարանին ներքին կազմակերպութեան և աւանդուած ուսումներուն վրայ ծանօթութիւն առնելէ յետոյ, գոհունակութեամբ մեկնեցաւ, նորէն այցելելու խոստումով։ Վարժարաններէ վերջ այցելեց նաև եկեղեցին ու Առաջնորդարանը։

Արական նախակրթարանի Դ. դասատուն ուղերձ մը կարդալով՝ շնորհաւորեց անդրանիկ այցելութիւնն Ն. վսեմութեան, որ հետեւեալ իմաստով պատասխանեց. «Շնորհակալութիւն՝ արտայայտուած զգացմանց։ Առաջին նայուածքով համոզուած գոյացուցի որ բարեկարգ և արդիւնաւէտ վարժարանի մը մէջ կը գտնուիմ։ Կրթական տեսակէտով այս սահման յետամնաց վայրերու մէջ այսօրինակ կազմակերպեալ և օրինաւոր վարժարանի մը գոյութիւնը՝ ուրախառիթ ե-

բեւոյթ մըն է արդարեւ»: Խօսքը ուսուցչաց ուղղելով՝ ըսաւ.—«Ջանացէք վարժարանը սիրցնել ուսանողաց և ձեր դաստիարակութիւնները մեթոտիկ եղանակաւ, օգտակար և հաճելի ընծայել անոնց:» Տեղապահ Ս. Հօր ալ դառնալով՝ յարեց.—«Դուք ալ աշխատեցէք մեծ մղում տալ վար՚ արանաց յառաջդիմութեան, ժիր կորովով մը, որմէ շատ ունիք, քանի որ երիտասարդ էք տակաւին:» Ի վերջոյ խօսքը միւս ներկաներուն ուղղելով, աւելցուց.—«Մեծ և անխուսափելի պարտք մը կը ծանրանայ ձեր վրայ. ի սէր դաստիարակութեան, չընկրկիլ երբէք ո և է զոհողութեան առջեւ, զի ձեր քաղաքը իմացական տեսակէտով շատ ետ մնացած է: Ըստ իս կրթութեան եւ դաստիարակութեան համար տրուած նպաստէն աւելի մեծ, աւելի իմաստնաբուն և ընդունելի ողորմութիւն չկայ: Կոյր աղքատի մը ողորմելով՝ չենք կրնար անոր աչքերը լուսաւորել, բայց մեր լումաներով կրնանք մտքով կոյր մանուկները լուսաւորել, և ընտիր ու օգտակար անհատներ պատրաստել: Աղջկանց վարժարանին և ծաղկոցին շէնքերը՝ նեղ, ցած և անյարմար գըտայ. Ջանացէք նոր և յարմարաւոր շէնքեր կառուցանել, իմ կողմէ ամէն դիւրութիւն կը խոստանամ ձեզ»: Երախտագիտական զգացումով արտասանուած այս խօսքերուն նօթագրութենէն յետոյ, հա՞րկ է չեշտել թէ մեր կառավարիչ պէյը զարգացած մըտքի տէր, վարչագէտ անձնաւորութիւն մը ըլլալով, իր պաշտօնին բուն իսկ մարդն է: Ասիկայ մեծ բարեբախտութիւն մըն է Սղերդցիներուս համար: Ն. Վսեմութիւնը հոս ժամանելէ ի վեր գովելի հոգածութեամբ կ՚աշխատի կրթութեան ծաւալման՝ նորանոր դպրոցներ բանալ տալով, աղբիւրներու նորոգութեանց՝ քանի որ ջրի նուազութենէ մեծապէս կը նեղուի Սղերդ, ի մի բան՝ քաղաքին մաքրութեան, բարեզարդութեան և ընդհանուր վիճակի իմացական և անտեսական զարգացման:

—Այսօր Իթթիհատի վարժարանի մը նոր հիմնարկէքը դրուեցաւ Ռէշատիէին ճիշդ դիմացը. շինութիւնը քանի մը օրէն կը վերջանայ, շնորհիւ Վսեմ. կառավարչին:

—Թուէս եօթը օր առաջ, երկու գինեմոլներ, կաթոլիկ գինեպանի մը տունը մտնելով լաւ մը կը գինովնան և կը սկսին երգել բարձրաձայն. երրորդ ընկերնին որ քիչ ժամանակէ ի վեր իրենց հետքը կը փնտռէր, ձայներնին լսելով միեւնոյն տեղը կը փութայ, և դուռը որ ներսէն կղպուած էր՝ բանալ կ՚առաջարկէ: Երբ կը մերժուի, րէվոլվէրը դրան ծակէն կ՚անցընէ և կրակ կ՚ընէ. դժբախտաբար գնդակը գինեպանին կնոջ կուրծքին կը զարնուի, խեղճ կինը ոգեսպառ գետին կ՚իյնայ: Կառավարութիւնը այս եղելութեան տեղեկանալուն՝ ոճրագործը կը ձերբակալէ անմիջապէս: ՍՂԵՐԴՑԻ

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Ա. Լ. Պօլիս.—Ձեր խնդրած 10 օրինակ Թերթը ղրկած ենք, նոյնպէս ձեզի ղրկուած Թերթերուն վրայ հատ մըն ալ աւելցուցած:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՏՈՔԹՈՐ Ն. ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆ
Տեղափոխած է իր բնակարանը, Բերա, Իմամ փողոց, Թիւ 5: Հիւանդ կ՚ընդունի Բշ., Դշ. և Ուր. օրերը կէսօրէն վերջ, և կիրակի օրերը մինչեւ կէսօր: 15—5

ԲԱՋԷ
Մահմուտ փաշա, Ապուտ էֆ. խան, թ. 5-6

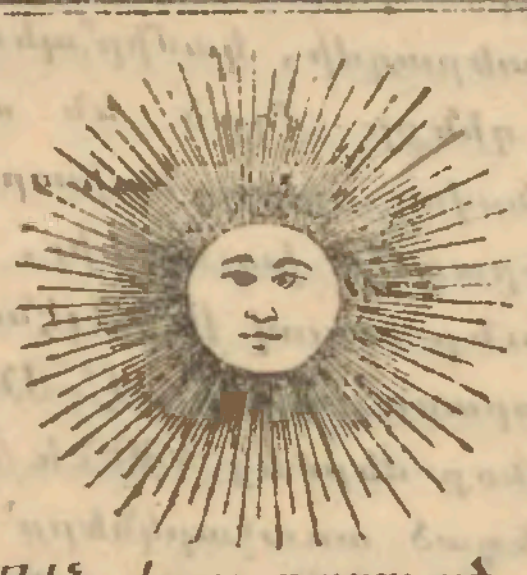
ՇԻՒՔՐԱՆ
Համիտիյէ թիւրպէ, թրամուէյի գծին վրայ, թիւ 7

Հայ վաճառատունն պատրաստ եւ չարփու վրայ հանդերձից

Տեարք,
Բաղդատեցէ՛ք...
Եթէ կը փափաքիք ճաշակաւոր, աժան և լաւ ֆրանսական և անգլիական կերպասներէ հագուստ ունենալ, պէտք փութալ եթէ ուրիշ տեղ դիմէք. Հրեայ—գերման ոսկեզօծ վաճառատանց ապրանքները, դուք ալ գիտէք թէ Աւստրո—գերման գործարանաց սաստիկ արտադրութիւններն են. իսկ տեղական խանութպաններն՝ իրենք ալ չգիտեն թէ ի՞նչ կը ծախեն, որովհետեւ հրապարակէն կը գնեն շուկան սուղ գներով....
Համեցէք այցելել մեր վաճառատունները, և գնահատել մեր առաւելութիւնները.
Ահա մեր գներն.

Բօնժիւր	100էն 240 դրուշ
Ուրտենկօթ ժիլէ	160—240 »
Փարտըսիւ	120—170 »
Փանթալօն	30—80 »
Տղու հագուստ	25—60 »

Սակարկութիւն չկայ—Նորոգութիւն ձրի.
ԹԻՒԸ 2 ՂՐՈՒՇ

Այս անունը կրող սպեղանին կըրուժէ մորթին վրայ յառաջ եկած բոլոր ուռոյցքները, բրբոտութիւնը, յօդացաւը, Բուղլըտըղըլտըմը, եւն.: Ասկէ զատ մորթին վրայ բացուած բոլոր վէրքերը, պալարները և գաղղիական ախտէ մնացած վէրքի նշանները վերջնականապէս կը բուժէ: Մորթին գոյնը կը գեղեցկացնէ և անոր փայլ մը կուտայ: Այս սպեղանին կատարելապէս կը բուժէ յօդաձաւերէ յառաջ եկած խիթերը, և աչքի կափարիչներուն շուրջը առաջ եկած բորբոքումները: Վերջապէս այս սպեղանիին նման ուրիշ դեղ մը չկայ որ աստ չափ կատարելապէս բուժէ մորթի հիւանդութիւնները և այրուածքները:
Վաճառման միակ կեդրոնատեղին է անգլիացի Պ. ԷՏՄՈՆՏ ՊԱՐՈՒԱՆԱՑԻ վաճառատունը, Ղալաթիա, Վոյվոտայի պահականոցին մօտ, Թիւ 95 և 97: 24—4

Ձմեռուան եղանակին համար միայն
ՏՈՔԹՈՐ ՕՐՄԱՆԵԱՆ
Հիւանդ կ՚ընդունի իր տունը, Բերա Աղա փողոց, Թիւ 1, ամէն օր իրիկուան ժամը 10էն ետքը: 5—4

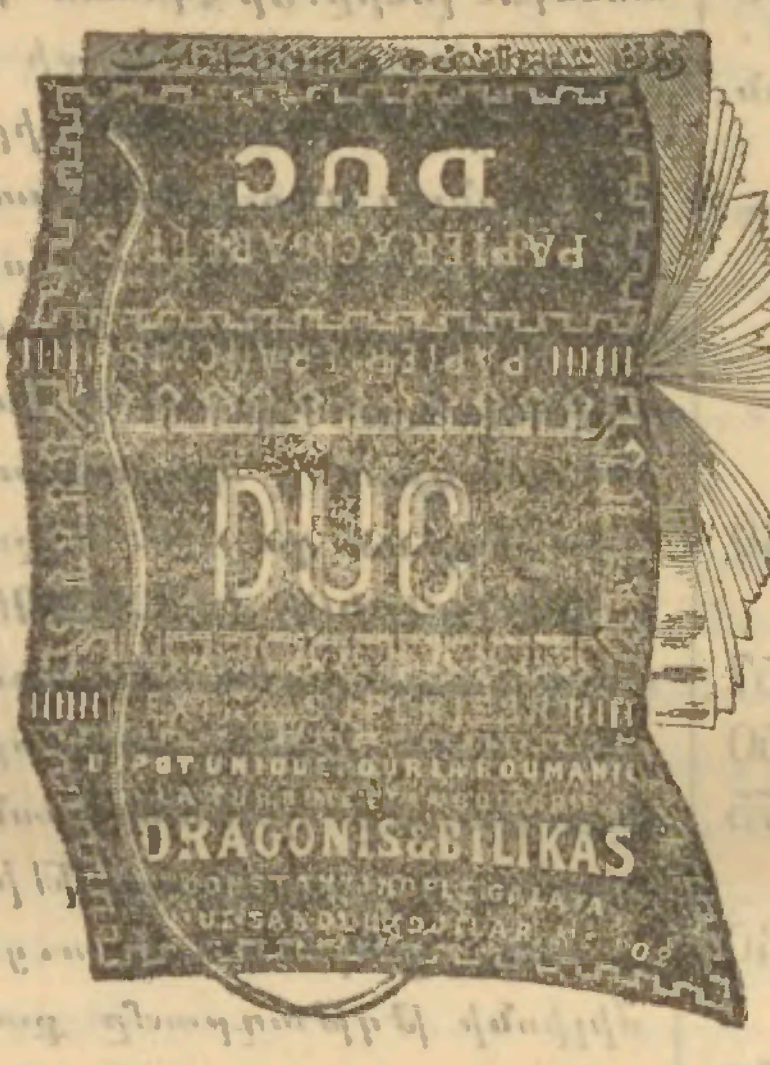
ՏՈՔԹՈՐ ՄԱՆՈՒԷԼ ՊԷՅ ԻԹԻՒՃԵԱՆ
փոխադրուած է Բերա, Բանկալթի ճատտէ, Թիւ 139 տունը, և հիւանդ կ՚ընդունի ամէն առաւօտ մինչեւ 5, և երեկոյին 8-11 (Ը. Թ.): 10—6

ՍԻՆԿԷՐ
ՀԱՅԹԱՅԹԻԶ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ
Ժ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐ
Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատեայ տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են. և բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշկակարները յոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել: Սինկէրի Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատւոյ վկայական և շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ:
Արեւելքի մէջ Սինկէրի մեքենաներուն միակ ներկայացուցիչն է Մ. Ժ. Նայթինկէր, որ բովանդակ Թուրքիոյ մէջ մասնաճիւղեր հաստատած է:
Սինկէրի մեքենաները կը վաճառուին՝
Բերա, Շիշանէ ճամբայ, Կալաթա-Սէրայի դիմաց:
Կալաթա, Սինկէր խան, Թիւնէլին եանը, և Թրամուէյի կայարանին դիմաց:
Պոլիս, Սուլթան-Համամ Թիւ 2, և Սուլթան Պայազիտ Թրամուէյի սպասոնին դիմաց Թիւ 13:
Կեղծերեն զգուշանալու համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընելու է:

Փ
ՄԱՆՉԷՍԹԸՐ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1824ԻՆ
Դրամագլուխ և երաշխաւորութեան գումար 2,605,300 Անգ. ոսկի
Տարեկան եկոյ 831,217 »
ԱՄԵՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Ընկերութեան պատուաւորութեան համար կրնայ տեղեկութիւն առնուիլ Օսմ. Կայս. Պանքայէն
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ
Ղալաթիա, Վոյվոտա Թիւ 71, Ցակոբեան խան, Օսմ. Պանքային մօտ.

ՌՕՅԸԼ ՎԻՔԴՕՐԻԱ

Գլխու մազերը կը զօրացնէ և կ՚աճեցնէ: Այս դեղը մէկ քանի անգամ գործածուելով կ՚արգիլէ մազերուն թափիլը, և զանոնք կ՚ամրացնէ: Ծաղոտ գլուխներու վրայ վերստին մազ կը բուսցնէ: Մազերը կը փայլեցնէ և կը գեղեցկացնէ: Այս դեղին օգտակարութիւնը ամբողջ աշխարհի մէջ ընդունուած է, և ամէն պէտք ունեցող անձ հարկ է որ անկէ ունենայ:
Վաճառման միակ կեդրոնատեղին է Պ. ԷՏՄՈՆՏ ՊԱՐՈՒԱՆԱՅԻ վաճառատունը, Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, Թիւ 95-97: Ցիչէտոյ վաճառատան մէջ կը ծախուին նաև ամէն տեսակ մազի անուշահոտ ներկեր եւն.: 24—4

Այս սիկառի Թուղթին կեղծը հանուած ըլլալով, կը ծանուցանենք մեր յաճախորդներուն որ ՏԻՒՔ անունը չկրող Թուղթերուն կարեւորութիւն չի տան և. անոնցմէ չգործածեն: 50—10

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Այն բաժանորդները որոնց պայմանաժամը լրացած է, ութ օր առաջ գրութիւն մը կը ստանան այս պարագան իրենց ծանուցանող. ուստի եթէ չեն ուզեր որ թերթերու առաքումը դադրի, պէտք է փութան իրենց նոր բաժնեգինը ուղղակի կամ Թղթակիցներու միջոցաւ ղրկել մեզ:

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Օ ԹԱԼՕՆ ՏՕՒ
Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, Թիւ 103

Վաճառատանս մէջ ամէն տեսակ կօշիկներ, կիսակօշիկներ կը շինուին թէ՛ արանց և թէ՛ կանանց համար: Գիներու աժանութեան և ապրանաց տեսակին ո՛ր առաւելան անմրցելի ըլլալուն վերահաստատու ըլլալու համար բաւ է մէկ անգամ վաճառատունս այցելել: Ապրանքները ուղղակի Ամերիկայէն կը բերուին:
Ճաշակի չհամապատասխանող ապրանքները սիրով ետ կ՚առնուին:
50—4 Տ. ԱՀՆԱՄԵԱՆ

Յ. Գ. ՓԱԼԱՑԱՇԵԱՆ
Կրթական Տեսուչ Ազգ. Վարժարանաց Կ. Պոլսոյ
Պատրաստած է հետեւեալ նոր դասագիրքերն, մանկավարժական նորագոյն մեթոտներով, դիւրացնելու համար Ուսումն. Խորհրդոյ Կրթական Ծրագրոյն գործադրութիւնը:
Թուրքերէնի Նոր Դասընթաց.

Տարրական, Ա. տարի 4 ղշ. Բ. տարի	4 ղշ.
Միջին, Գ. » 4 » Դ. »	4 »
Բարոյագիտութիւն Ե. և Զ. տարի	8 »
Թուաբանութիւն. տես. և գործ.	12 »
Երկրաչափութիւն տարրական և միջին դասընթացք	2 »
Երկրաչափութիւն. Բարձր դասըն.	4 »
Գրահաշուոյ տարրակ. սկզբունք	3 »
Նոյն ուսուցչաց մասն կամ բանալին	3 »
Տնտեսականութեան արուեստ և վաճառականական գիտելիք. Պարզ տումար և կրկնատումար	6 »
Աշխարհագրութիւն Պատկերազարդ. Տարրական դասընթացք. Ա. տարի Կ. Պոլսոյ և շրջակայից տեղագրութեամբ	2 »
Բ. տարի	2 »
Աշխարհագրութիւն Միջին և Բարձր դասընթացք. (կը պատրաստուի)	6 »
Համր աշխարհացոյցներ՝ աշխարհագծութեան և դասերու վարժութեան համար. հատը 10 փր. 100 հատը 20 ղշ.:	
Իրագիտութիւն. Տար. Դասընթ.	3 »

Սոյն դասագրքերու վաճառման կեդրոնատեղին է ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ ի Մերճան փողոց:
Ուրիշ գրատուններու «չի կայ, սպառած է»ի պէս խօսքերուն չի հաւատալ և դիմել ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ: 15—5

ՏՕՔԹՕՐ ԽՕԹԽՕՐԻՆԻ
Կը գտնուի ամէն օր կէսօրէ Բաշա Այի պէյ Եօգուշու Թիւ 25: Երեքշաբթի օրերը ձրի կ՚ընդունի: 15—10

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ(29)

Ժ. ՄԱԹԷՕ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐ

Ջինքը մեր ընթերցողներուն ներկայած ժամանակնիս, թշուառութեան սանդուղին վերջին աստիճանն իջած էր, որուն տակը անդունդ էր. անձնասպանութիւն կամ ոճիր:

Ընտրութիւնն ըրած էր արդէն:

Ժիւլ Շամպէզի, սենեակէն ներս մըտնելուն պէս, աթոռն առաւ սեղանին մօտեցուց.

—Օ՛ն, ըսաւ դողալով, տեսնենք ի՞նչ կը ներկայէ իմ այս գիշերուան յաջողութիւնս:

Նախ Թուղթերը զննեց:

Իրարու վրայ փաթթուած էին:

Բացաւ առաջինը:

Նամակի Թուղթ մ՚էր, որուն վրայ քանի մը խօսք գծուած էր ազնուական պետական նուրբ գիրերով:

—Կնոջ գի՛ր, մրմնջեց:

Եւ կարդաց.

«Վերադարձէք—, չեմ կրնար ձեզ նորէն տեսնել. պէտք է որ ինքզինքս ազատեմ այն կասկածներէն, որք կրնան ծագիլ անոր մտքին մէջ:

«Բռնեցէք այն նամակին հետ դրած յատակագիծը:

«Գտէք... նշանակուած տեղը և անհետ ըրէք գաղտնաբար ինչ որ գտնէք հոն:»

Ստորագրութիւն չի կար:

—Ի՞նչ կը նշանակէ այս, ըսաւ Ժիւլ Շամպէզի:

«Վերադարձաւ:

«Անշուշտ հայրը կամ ամուսինը:

«Գտնացէք նշանակեալ տեղը և անհետ ըրէք ինչ որ կը գտնուի հոն:

«Ո՞րն է նշանակեալ տեղը:

«Տարակոյս չի կայ որ ընտանեկան գաղտնիքի մը վրայ է խնդիրը:

«Ո՞վ են այդ գաղտնիքին կամ ոճրամին դիւցազունները,

«Տեսնենք ծրագիրը:

Եւ մէկէն երկրորդ Թուղթը բացաւ:

Մէջէն պանքատոմսեր Թափեցան:

Իսկոյն անոնց վրայ ինկաւ, ինչպէս աւիծ մ իւր որսին վրայ:

—Օ՜, օ՜, կակազեց, հազարնոց պանքատոմսեր... մէկ... երկու... երեք հազար ֆրա՜նք:

Դէմքը դժգունեցաւ, ակռաները կը կափկափէին.

—Երեք հազար ֆրա՜նք, կրկնեց, հոս, ձեռքի՛ս մէջ, և ես կ՚ուզէի մեռցնե՜լ զիս:

Եւ պանքատոմսերը բերնին տանելով համբուրեց սիրահարի մը խանդով:

—Ո՛վ նախախնամութիւն, քու շնորհն է այս, ըսաւ: Երեք հազար ֆրանք կանխիկ... և անոնց հետ ալ աղտնիք մը, որ թերեւս միլիոններ պիտի արժէ...

«Երթամ նախ բնակարանիս վարձքը վճարեմ, ելնեմ այս գծուծ սենեակէն և նորէն մարդավայել կեանք մ՚սկսիմ:

«Բայց չի կորսնցնենք յատակագծի քարտէսը. զայն ալ աչքէ անցունենք, խնամով ուսումնասիրենք: Թերեւս պիտի յայտնէ ինծի ճշմարտութիւնը և լրացնէ բաղդս. Նախազգացում մը կը հաւաստէ ինծի...:»

Եւ վերստին ձեռքն առնելով այն Թուղթը, որուն մէջէն Թափեր էին պանքատոմսերը, զննել սկսաւ:

—o—

14

ԱՅԼԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

—Արդարեւ յատակագիծ մ՚է, մըրմընջեց ուշադրութեամբ զննելէ ետեւ:

«Ծակոտի պատէն մինչեւ տասներորդ մեդր, աջ կողմի պատէն ալ մինչեւ եօթներորդ մեդր, աւասիկ գաղտնիքին մէկնութեան կէտը:»

Եւ պահ մը կեցաւ լուռ ու մտախոհ:

—Այս ամէնը աղէկ, բայց բան մը չեմ իմանար:

«Կղպանքին բանալին ձեռքս է, բայց ի՞նչ տեսակ կղպանք է և ո՞ւրտեղ է:

«Ո՞ր տան կամ ո՛ր տեղի վրայ է խնդիրը:

«Աշխարհի ո՛ր մասին մէջ պէտք է փնտռել:

«Փարիզի՞ մէջ... չեմ կարծեր...:

«Փարիզի մէջ պարտէզներն հազուագիւտ են:

«Թերեւս Փարիզէն դուրս... Թերեւս Ֆրանսայի միւս ծայրը...:»

Ժիւլ Շամպէզի ճակատը քերեց:

—Այս Թուղթերը զանձանակին մէջ խօթող մարդը գիտէ անշուշտ, ըսաւ:

Եւ մէկէն ոտքի վրայ ելնելով աւելցուց.

—Գիտեմ այս մարդուն տունը, պէտք է լրտեսեմ զինքը. ետեւէն պտըտիմ...:

«Օր մը չէ օր մը գիս կը տանի հոն...:

Եւ տենդոտ մատով մը զարկաւ իւր փոքրիկ սեղանին վրայ բաց դրուած յատակագիծին:

—Գալով միւսին, այն դժգոյն, մեծղի ազնուական դէմքով, և չքանչանաւոր մարդուն որ անոր ետեւէն ինկած էր և այնչափ բուռն սարսափ կ՚ազդէր անոր... անշուշտ ամուսին մը պէտք էր ըլլար:

«Բայց առ այժմ պէտք եղածը զայն գտնել կամ ճանչել չէ, վասն զի ամուսինը...; ինծմէ աւելի բան մը չգիտեր անշուշտ այդ մասին, որովհետեւ կը վախցուի միայն թէ «կասկածներ կըրնան ծագիլ մտքին մէջ»:

Այո՛, այո, միւսը պէտք է գիտել, անոր ետեւէն պտըտիլ, մարմինի մը ստուերին պէս:

«Անոր միջոցով տասմին բուն դերակատարները կրնամ գտնել...: Երբ անունները իմանամ, կրնամ բազում ստակ քաշել անոնցմէ, եթէ հարուստ են, եթէ խաղն ալ ծանր է, ինչպէս որ կ՚երեւի:»

(Շարունակելի)